

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شرح بیست و پنج غزل از خواجوی کرمانی

مؤلف

علی کابیلی

قادر سیف آذر

یعقوب زارع

رضا آقا زاده کلپیر

عنوان قرارداد

: دیوان، برگزیده، شرح

Divan. Selection. Interpretation

عنوان و نام پدیدآور

: شرح بیست و پنج غزل از خواجوی کرمانی / مولف علی کابیلی... [و دیگران].

مشخصات نشر

: تبریز: انتشارات فادیا، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری

: ۱۰۴ ص.

شابک

: ۹۷۸-۶۲۲-۶۳۵۴-۸۲-۰

وضعیت فهرست نویسی

: فیفا

یادداشت

: مولف علی کابیلی، قادر سیف‌آذر، یعقوب زارع، رضا آقازاده کلپیر.

موضوع

: خواجوی کرمانی، محمودبن علی، ۶۸۹-۷۵۳ ق. -- نقد و تفسیر

موضوع

: شعر فارسی -- قرن ۸ ق. -- تاریخ و نقد

موضوع

: ۱۴th century -- History and criticism -- Persian poetry

شناسه اثر دهه

: کابیلی، علی، ۱۳۵۲-

رده بندی کنگره

: PIR۵۴۶۵

رده بندی دیویی

: ۸۲۰۲

شماره کتابشناسی ملی

: ۵۸۳۷۰۹

• نام کتاب: شرح بیست و پنج غزل از خواجوی کرمانی

• تألیف: علی کابیلی - قادر سیف‌آذر - یعقوب زارع - رضا آقازاده کلپیر

• ناشر: انتشارات فادیا

• حروفچینی: واحد کامپیوتر انتشارات فادیا

• تیراژ: ۱۰۰۰

• نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

• قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال

• چاپ و صحافی: اطلس

• شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۳۵۴-۸۲-۰

• کد کتاب: ۹۳

مراکز پخش و فروش: انتشارات فادیا

دفتر و فروشگاه مرکزی: تبریز، میدان جهاد (نصف راه) - بازار اسلامی - طبقه اول - پلاک ۲۵

تلفن: ۰۹۱۴۹۰۱۵۱۴۵ ♦ ۰۴۱-۳۴۴۱۵۸۱۱

پیشگفتار

کمال الدین آه‌الطاهر محمود بن محمد مرشدی کرمانی عارف بزرگ و شاعر استاد ایران در قرن هفتم هجری است. بعضی از تذکره نویسان به او عنوان‌های «نخلیند شعرا» و «خلاق الشعراء» و «ملک الفضلاء» نیز داده اند. تخلص او در همه‌ی شعرهایش «خواجو» است. از آنکه آه شاعری مسلط به زبان و ادب و آرایه‌های شعری است شکی نمی‌توان داشت و در یک صد سال بین درگذشت سعدی و درگذشت حافظ برجسته‌ترین شاعر فارسی زبان که نقش او در پدید آمدن غزلیات حافظ غیرقابل انکار است اوست ابتکارها و نوآوری‌ها، صور خیال و استعاره‌های او نشان از تبحر وی در سخنوری دارد.

با لطف و عنایت حق تعالی در این تالیف به شرح بیست و پنج غزل از خواجوی کرمانی که از ستارگان درخشان آسمان ادب ایران و از قلّه‌های استوار و بلند قلمرو گسترده شعر فارسی و مشخصاً غزل فارسی است، پرداخته شده است.

شیوه‌ی کار به این صورت بوده که هر غزل در شرح مستقل گرفته شده که ابتدا وزن و بحر هر غزل با در نظر گرفتن قواعد تقطیع معین شده و بعد در کنار آن، کلمات قافیه و ردیف و حتی حرف روی هم انتخاب شده هر واژه یا اصطلاح در یک مورد (اغلب در نخستین بار که مطرح می‌شود.) معنی شده و در جاهای دیگر

به اختصار آمده و سپس ارجاع شده است، یعنی اگر در غزل واژه‌ای دیده نشد به غزل‌های پیشین باید رجوع کرد. نکته‌های مربوط به آرایه‌های ادبی، به حدکامل بیان شده ولی نکته‌های دستوری در حد ضرورت و به اختصار آمده است. در شرح و معنی ابیات، سخن به زبان ساده و بدون ابهام ادا شده است. شایان ذکر است که معانی اکثر لغات این رساله از لغتنامه‌ی دهخدا استخراج گردیده به استثنای مواردی که از لغتنامه‌ی معین و دیگر فرهنگ لغت استفاده شده که در جای خود به در هر یک از آن لغات پرداخته شده است. امید است این مجموعه بتواند مورد استفاده دانشجویان، اساتید و سایر دانش‌پژوهان محترم قرار گیرد. در خاتمه از همه کسانی که ما را در تهیه این مجموعه یاری کردند بخصوص مدیریت محترم انتشارات فادیا در داریوش ظفیری کمال تشکر و قدردانی را دارم.

علی کابیلی

فهرست

فصل اول: کلیات

۱۱

زندگی نامه خواجوی کرمانی

۱۳

آثار خواجوی کرمانی

۱۶

سبک خواجوی کرمان

۱۸

فصل دوم: غزلیات و شرح آنها

۲۵

شماره ۱: ۱۰۱: هم رشب سایبان بر آفتاب انداختست

۲۷

شماره ۲: ۱۰۲: ایکه لب آب شکر ریختست

۳۰

شماره ۳: ۱۰۳: کارم از دست دایم فریستست

۳۲

شماره ۴: ۱۰۴: خطی کز تیره شب بر خور نوشتست

۳۴

شماره ۵: ۱۰۵: جان ما بر آتش و گیسوی جان تاختست

۳۷

شماره ۶: ۱۰۶: ایکه زلف سیهت بر گل روی آشتست

۴۰

شماره ۷: ۱۰۷: جانم از غم بلب رسیده تست

۴۲

شماره ۸: ۱۰۸: اگر حرص زیردست و طمع زیر پای توست

۴۴

شماره ۹: ۱۰۹: مگذر ز ما که خاطر ما در قفای تست

۴۷

شماره ۱۰: ۱۱۰: دلبرا خورشید تابان ذره ئی از روی تست

۵۰

شماره ۱۱: ۱۱۱: پیش صاحب نظران ملک سلیمان بادست

۵۲

شماره ۱۲: ۱۱۲: جانم از باده لعل تو خراب افتادست

۵۶

شماره ۱۳: ۱۱۳: بسته بند تو از هر دو جهان آزادست

۵۹

فهرست

- شماره‌ی ۱۱۴: رمضان آمد و شد کار صراحی از دست ۶۲
- شماره‌ی ۱۱۵: بشکست دل من خسته کزین دست ۶۴
- شماره‌ی ۱۱۶: زلال مشربم از لفظ آبدار خودست ۶۶
- شماره‌ی ۱۱۷: چو طلعت تو مرا منتهای مقصودست ۷۰
- شماره‌ی ۱۱۸: هر که او دیده مردم کش مست دیدست ۷۳
- شماره‌ی ۱۱۹: هر که در دست سر زلف سیاهت چه کشیدست ۷۵
- شماره‌ی ۱۲۰: چو از رگ گش سنبل دمیدست ۷۸
- شماره‌ی ۱۲۱: گره زلف بهم بر دای کاین مشک تتارست ۸۰
- شماره‌ی ۱۲۲: شعاع چشمه مه از فوغ رخسارست ۸۳
- شماره‌ی ۱۲۳: به بوستان جمالت بهار بسیارست ۸۶
- شماره‌ی ۱۲۴: نعلم نگر نهاده بر آتش که سیرت ۸۸
- شماره‌ی ۱۲۵: سحر بگوش صبحی کشان باده پرست ۹۳

فصل سوم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات

- نتیجه‌گیری: ۹۹
- پیشنهاد ۱۰۰

- منابع و مأخذ ۱۰۱